

Anteckningar samordningsforum den 7 april 2017

Plats: Folkhälsomyndigheten, Nobels väg 18, Solna

Deltagare: Johan Carlson (Folkhälsomyndigheten), Lena Nyberg (MUCF), Mika Fogelberg (MUCF), Signe Westin (Kultrurrådet), Tua Stenström (Kultrurrådet), Eiwor Höglund Dávila (SCB), Kristina Svartz (MFoF), Kerstin Dejemyr (polisen), Cecilia Tisell (Konsumentverket), Anita Forsnäsgrd (Konsumentverket), Petra Rinman (Socialstyrelsen), Agneta Broberg (DO), Cecilia Borin (Migrationsverket), Ingrid Källström (Myndigheten för tillgängliga medier), Magnus Jacobsson (Boverket), Christina Enqvist (Boverket), Ewa Thorslund (Statens medieråd), Kjell Hedwall (Skolverket), Fredrik Malmberg (Barnombudsmannen), Anna Bessö (Folkhälsomyndigheten), Johanna Ahnquist (Folkhälsomyndigheten), Lars Malmström (Finansinspektionen), Tore Carlsson (Energimyndigheten), Maria Sundkvist (Skolinspektionen)

Minnesanteckningar: Ellionor Triay Strömwall (Barnombudsmannen)

1. Inledning och presentation av Folkhälsomyndigheten

Generaldirektör Johan Carlson presenterar Folkhälsomyndigheten och dess arbete.

Smittskyddsinstitutet och Statens folkhälsoinstitut slogs ihop och har nu varit Folkhälsomyndigheten i tre år. De ligger i Solna och Östersund. De försöker få till resfria möten och har möten sköts via bl.a. via Skype. De jobbar med hälsovård, inte sjukvård även om det också berörs ibland. Deras vision: En folkhälsa som stärker samhällets utveckling. Det behövs för att samhället ska utvecklas. Det ansågs näbbigt i början, men i agenda 2030 är det perspektivet uppmärksammat.

De jobbar med att stödja samhällets arbete, inte operativt utan stöder andra aktörer att främja hälsa och förebygga ohälsa. De jobbar med kunskapsunderlag och metodstöd till professioner, andra myndigheter, ej allmänheten i första hand. De arbetar med ojämlikheten i hälsa, psykisk ohälsa, miljöhälsofrågor och vaccinationer. De har ingen speciell barn- och ungdomsenhet, utan det är så viktigt att det genomsyrar allt. Förr var ohälsan stor hos barnen vad gäller fysisk hälsa, men mycket har gjorts t.ex. vaccinationer, nu är det den psykiska hälsan som är i fokus. De bedriver många informationskampanjer. De har den stora undersökningen "Skolbarns hälsovanor". De samordnar arbetet med doping och droger och sexuell hälsa. De har det övergripande ansvaret för smittskyddet, bl.a. antibiotikaresistens, och har en stor laboratorieverksamhet med avancerad laboratorieteknik. De är samordnande myndighet för det suicidförebyggande arbetet.

2. Presentation av nationella samordnaren för utveckling och samordning av insatser inom området psykisk hälsa, om

möjligheterna till samordning mellan myndigheter gällande regeringsuppdrag om barns psykiska hälsa.

Presentation av och diskussion med nationella samordnaren för utveckling och samordning av insatser inom området psykisk hälsa Kerstin Evelius.

HOn har varit samordnare sedan 2015. Uppdraget grundar sig i direktivet 2015:09, att verka för att arbetet med psykisk ohälsa samordnas och identifiera utvecklingsbehov. Uppdragen kommer från socialdepartementet i stuprör till myndigheterna och hon vill att dessa uppdrag samordnas bättre. Hon har identifierat 47 st olika uppdrag, men det finns säkerligen fler. Hon har försökt skapa departementsnätverk, men det är lättare att prata med myndigheterna direkt.

Hon vill ha regelbundna diskussioner med myndigheterna om hur hon kan stödja det arbete som utförs eftersom så gott som alla jobbar med det på något sätt. 2030 kommer depression gå över alla andra sjukdomar. Vi måste börja jobba mycket smartare nu.

Sedan psykiatrireformen 1996 har arbetet riktat mot svårt psykiskt sjuka. Nu ser man det mer som en stor folkhälsoutmaning och den nuvarande regeringen har ett folkhälsoperspektiv. 2016 gjordes en översyn och regeringen har en strategi inom området 2016-2020.

Fem fokusområden fem år framåt:

1. Förebyggande och främjande insatser. Föräldrastöd bl.a.
1. Tidiga tillgängliga insatser: Det finns en otydlighet vem som ska göra vad. Nu håller man på att bygga upp första linjen verksamheter, vilket på ett sätt är bra, men eftersom det är fem olika aktörer som jobbar med samma grupp unga är det svårt ur ett barnperspektiv. En ingång behövs! Om elevhälsan har uppdraget finns det risk för att det hälsofrämjande försvinner. Viktigaste skyddsfaktorn är att skolan fungerar i sig.
2. Enskildas delaktighet och rättigheter: inflytande över sin egen hälso- och sjukvård.
3. Utsatta grupper: behov av att lyfta fram dem. Nyanlända, hbtq, nationella minoriteter, multisjuka, missbruk.
4. Organisation och ledarskap: Ledarskap för förändring, förändra och ställa om organisationer.

Sammanfattning: överenskommelse med SKL 2017, de måste ha smartare utbud av stöd till barn och unga. De måste analysera, göra handlingsplaner, med mätbara indikatorer och göra uppföljning.

Samarbetspartners är en basgrupp som finns sedan 2016 som träffas varje månad. Den består av Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och SKL. Basgruppen ska i år ha fokus barn och unga.

Kontaktuppgifter: samordnarepsyiskhalsa.se.

Twitter: @psyiskhalsa

Facebook: facebook.com/samordnarepsyiskhalsa

3. Runda med information från myndigheterna om deras arbete med fokus på barn och hälsa.

Kronofogden: Kronofogden möter varje dag människor i svåra ekonomiska situationer. Många gånger finns det barn i familjen – barn som bär på en stark oro för pengar. Det kan kännas lättare om man pratar med någon och Kronofogden har därför har i samarbete med Bris tagit fram kortfilmer som kan vara till hjälp för barnen. Filmerna finns på kronofogden.se/beratta. Syftet är att minska den oro som barn kan känna när föräldrarna har ekonomiska problem och att uppmuntra barn att ringa till Bris.

MUCF: De har flera uppdrag att sprida kunskap, insatser för HBTQ-ungdomar, foldrar till nyanlända, bl.a. om rättigheter för HBTQ-ungdomar, vilket har blivit en bästsäljare. MUCF och Stockholms läns landsting har lanserat youmo.se, en webbplats med flera språk om sex, hälsa och relationer etc. De utbildar med Rädda barnen om suicidprevention för dem som står nära de nyanlända unga, som t.ex. personal på boende. Nästa vecka lämnas rapporten Ung idag, analys av siffror från ungidag.se, om allmännas hälsotillstånd. Det handlar om delaktighet i skolan och fritid. Några slutsatser är att tjejer mår lite sämre och att tidiga insatser är helt avgörande.

Konsumentverket: Deras produktsäkerhetsenhet arbetar mycket med produkter som används av barn. De har märkt en ökning av antal anmälningar som gäller läppförstoringar och ögonfransförlängningar. De kontrollerar också leksaker som delas ut på vårdcentraler, tandläkarbesök och liknande som inte alltid uppfyller säkerhetskraven. De kontrollerar också säkerhet i stallet, eftersom det vistas många barn där. De planerar en informationsinsats om druckningsolyckor i hemmapooler, som blir allt vanligare. De informerar även om vikten av småbarnshjälmen, som låses upp om man fastnar.

Finansinspektion: Deras huvudverksamhet är varken barn eller hälsa, de jobbar med finansiell folkbildning. Samtidigt är dålig ekonomi en negativ faktor för hälsan. Nyanlända är en grupp med stort behov av kunskap och därför utbildar de gode män via kommunala överförmyndarna. De samarbetar med Mälardalens högskola för att se om det går att starta en utbildning om ekonomi i förskolan. De har kommit fram till att det går och ska prata om värdet av pengar och vikten av att hushålla med pengar redan som liten:

<http://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2017/forskolebarn-kan-undervisas-i-privatekonomi/>

MFOF: De främjar barns hälsa genom att främja familjens hälsa. De sprider kunskap om stöd till föräldrar. Bl.a. arbetar de gentemot spädbarn, genom att erbjuda föräldraskapsstöd tidigt via mödra- och barnhälsovården. Under hösten i slutet av september ska de ha regionala konferenser och presentera det stöd de har och lyfta förebyggande insatser. <http://mfof.se/foraldraskapsstod/>

Skolverket: De har många uppdrag gällande elevhälsan. De samlar stödet i åtta nationella skolutvecklingsprogram. Det finns stort intresse för detta och man kan

ansöka om statsbidrag för utbildningsinsatser inom elevhälsan.

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/nationella-skolutvecklingsprog>

Skolinspektionen: De arbetar med tillsyn av skolor och en vanlig brist som uppmärksammas är att elevhälsan inte arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Avslutad skolgång är en viktig skyddsfaktor för psykisk hälsa och de arbetar med barns rätt till utbildning. De släppte nyligen årsrapporten för 2016:

<https://www.skolinspektionen.se/arsrapport-2016> Det finns fler rapporter på SIRI, bl.a. om nyanlända där de har försökt lyfta upp goda exempel för att ge inspiration.

Socialstyrelsen: De har precis startat ett kunskapscentrum för ensamkommande barn. Det finns så mycket kunskap redan och de vill informera berörda om vilket material som finns. De håller på att ta fram ett kunskapsstöd för personal på HVB. De håller även på med en vägledning till socialtjänsten om barn som kommer gifta.

Migrationsverket: De försöker hitta en balans i mottagningen igen, efter att det 2015 kom ca 32 000 ensamkommande barn. De klarade att ge de som kom tak över huvudet, men främst barn, kvinnor och de med funktionsnedsättning för illa. Det är många aktörer runt barnen och det är svårt för barnen att förklara vem som gör vad. De har varit bra på att följa lagstiftning men inte varit lika bra på att prata med barnen. Barn i familj är en osynlig grupp, som har andra behov. De håller på att se över om det går att få bättre kontinuitet i barnens skolgång.

Polisen: De håller på att jobba med barn som förövare och som brottsoffer och hur de samtalar med de barnen. Det pågår ett arbete med åklagarmyndigheten, för att se om barnen får komma till tals, om de säger de det som de vill eller det vi vill att de ska säga. De tittar på frihetsberövade barns rätt till försvarare i alla lägen. Åldersbestämningar är just nu en stor del av arbetet.

Energimyndigheten: De har uppdrag att ställa om det svenska energisystemet. De finansierar projekt i skolan om användningen av energi på ett klokt sätt. Sidan <http://energikunskap.se> kan användas i skolan. De arbetar även med att öka jämställdheten i energisektorn som idag är mansdominerad.

Statens medieråd: De arbetar med att stärka och skydda barn i deras medievardag. Under våren kommer flera rapporter om unga och medier, bl.a. om skillnader i landet och föräldrars utbildning. Även en rapport om kognitiva funktionsnedsättningar. Vad är skadlig mediepåverkan? Inte bara skärmtiden som är frågan, det finns även dold reklam. De har fått ett regeringsuppdrag att kartlägga skyddet för barn på nätet gällande rasism.

Kulturrådet: De arbetar i den existentiella hälsobranschen, bl.a. genom satsning på Bokstart. Det kommer påverka hälsan om 20 år. I rätten till kultur och hälsa finns meningen med livet och sammanhang som barn behöver känna för att må bra. De delar ut 2,1 miljarder i bidrag, 51% går till barn och unga, bl.a. Skapande skola och tillfälligt uppdrag om Kulturskolan. Möjligheten att ingå i ett sammanhang och att få vara kreativ är förutsättningar för välbefinnande.

<http://www.kulturradet.se/bou/>

DO: Deras uppdrag är att främja lika rättigheter och möjligheter och motverka diskriminering. Hela deras uppdrag har bäring på psykisk ohälsa. 2017 har de fått tre nya inriktningar: 1. Tillgång till arbetslivet. 2. Tilldelning till bostad 3. Socialtjänsten.

Boverket: De är samordnare för en hållbar statsutveckling, en hållbar stad för unga. Barn måste få ta plats, barns utemiljöer måste få vara en del i den fysiska planeringen. De håller på att ta fram en vägledning för utemiljöer, upprustning av skol- och utemiljöer för att förbättra lärmiljön i skolan. Huvudmän kan söka bidrag för detta. De arbetar med att försöka underlätta för ungdomar som står långt ifrån bostadsmarknaden.

Myndigheten för tillgängliga medier: De arbetar med att tillgängliggöra litteratur för alla barn, på det sättet jobba med barns välbefinnande. De har tillsammans med SPSM ett uppdrag om tillgängliga läromedel.

SCB: Barn och familjestatistiken har gjort en revision med anledning av att det numera finns ett hushållsregister. I en rapport som utvärderar skillnaderna i det gamla och nya registret ser man framförallt att färre bor med ensamstående föräldrar och fler bor i bonusfamiljer:

http://www.scb.se/contentassets/ddfcaaff5e2f4f7ba4fb7c09a4655808/le0102_2015j16_br_beg6br1701.pdf Ett problem som uppstått är att SCB inte längre får samla in känsliga uppgifter, enligt beslut från Datainspektionen. Detta påverkar arbetet i stor grad, bl.a. med Hälsa Stockholm. Just nu pågår det diskussioner med regeringskansliet och beslutet är överklagat. Dessutom har SCB gjort hemställan om ändring i regleringarna av SCB:s verksamhet. Står beslutet fast får stora effekter på de uppgifter som samlas in om bland annat barns hälsa. Uppmaning till andra myndigheter att vara med och påverka! Datainspektionens beslut gällande detta: <http://www.datainspektionen.se/Documents/beslut/2016-12-21-scb.pdf>

Livsmedelsverket: De verkar för säker mat och säkra matvanor. Sårbara grupper är ett fokus: gravida, ammande och barn. De har gjort en stor undersökning av 3000 barn där de registrerar allt vad de äter och dricker. De registrerar också fysisk aktivitet och tar blod- och urinprov, för att se gifter och liknande. De ska särskilt fokusera på skillnader i socioekonomisk grupper i analysen. Det finns ingen nationell data på den här åldersgruppen. Rapport under hösten.

<https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad-och-matvanor/matvanor---undersokningar/riksmaten-ungdom/>

Barnombudsmannen: Temat för kommande årsrapport är barns jämlika livschanser. Det finns olika förutsättningar för barn i Sverige att få tillgång till sina rättigheter enligt barnkonventionen, något som FN:s barnrättskommitté har kritiserat Sverige för.

4. Nästa möte

Nästa möte är den 8 november 2017 och Migrationsverket är värd. Tid och plats meddelas så fort det är bestämt.